

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

EURO-DOLAR PARİTESİNDEKİ GELİŞMELER

MUHAMMED FURKAN ÇETİN

Araştırma Raporu

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

KONYA
Temmuz 2022
www.kto.org.tr

İÇİNDEKİLER

1	GİRİŞ	1
2	EURONUN DEĞER KAYBETMESİNİN SEBEPLERİ	1
2.1	FED'in Faiz Artırımları	1
2.2	AMB'nin Durumu	2
2.3	Enerji Krizi	3
3	EURONUN DEĞER KAYBETMESİNİN KAZANANLARI VE KAYBEDENLERİ	4
3.1	Dünya'da Kazananlar ve Kaybedenler	4
3.2	Türkiye'nin Durumu	5
4	SONUÇ	5
5	KAYNAKÇA	6

1 GİRİŞ

2022 yılına 1,12 seviyesinde başlayan euro/dolar paritesi, 2022 yılı içinde 0,99 seviyesini görmüştür. Bu seviye ile euro, 2002'den sonra ilk defa 1 doların altına düşmüştür. Euroda yılbaşında bu yana kayıp %12'yi bulmuştur. Euro/dolar paritesinin Şubat ayında 1,15 seviyesinde olduğu düşünüldüğünde, aşağı yönlü hareketin kayda değer derecede hızlı olduğu gözlemlenmektedir. Bu raporda euronun değer kaybının sebepleri ve bu değer kaybının olası sonuçları incelenecektir.

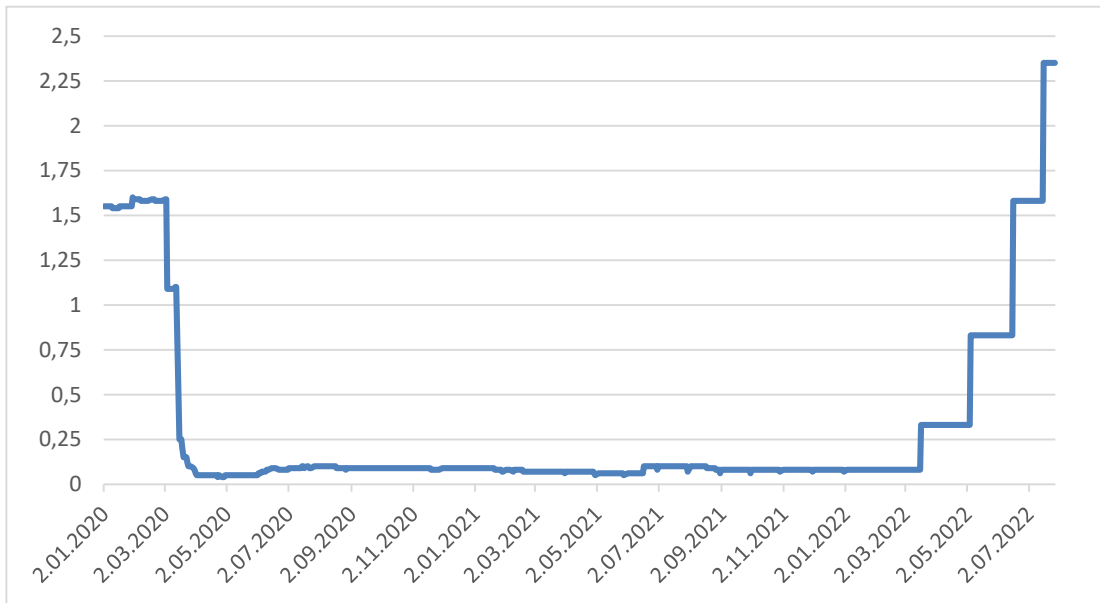
2 EURONUN DEĞER KAYBETMESİNİN SEBEPLERİ

2.1 FED'in Faiz Artırımları

2021 yılında yüksek enflasyon ABD'nin problemi haline gelmiştir. ABD 2022 Temmuz enflasyonu son 40 yılın en yüksek seviyesi olan %9,1 olarak açıklanmıştır. Açıklanan bu rakam enflasyonun güçlü seyrinin sürdüğünü göstermiştir. Enflasyonun bu derece yüksek olması FED'i (ABD Merkez Bankası) resesyon pahasına faiz arttırmak zorunda bırakmıştır.

Grafik 1'den görüleceği üzere pandemi başında FED faizleri 0-0,25 seviyesine indirmiştir. Ancak enflasyonun yükselmesiyle faizleri kademeli olarak arttırarak 2,25-2,5 aralığına yükseltmiştir

Grafik 1. FED Faizleri

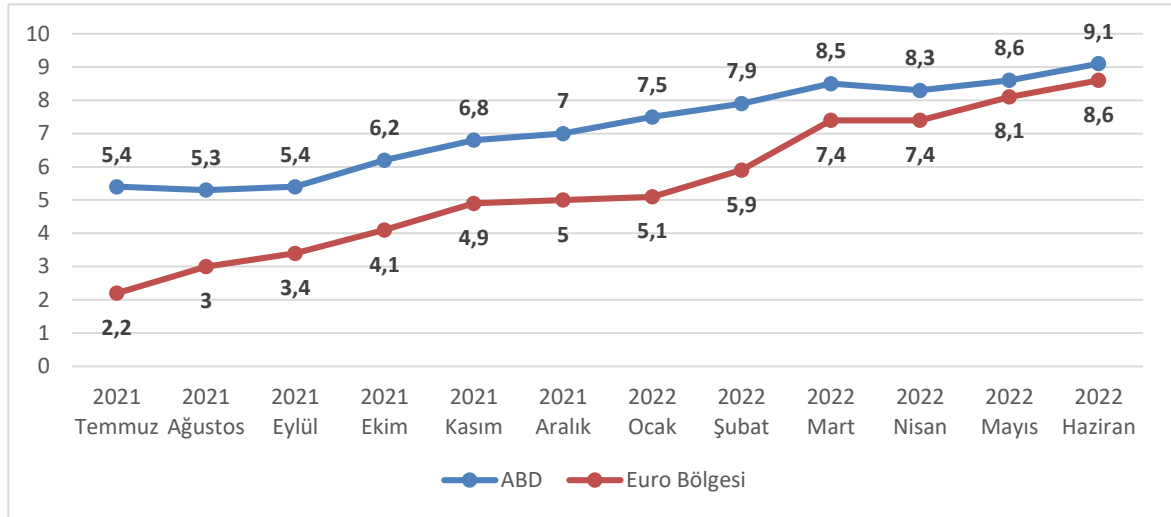

Kaynak: FED

FED şu anda sert faiz artışları yapıyor olsa da birçok uzmanın görüşüne göre, bu faiz artışlarında geç kalmıştır. FED faiz artırımında geç kalmasıyla eleştirilirken, AMB (Avrupa Merkez Bankası) FED'e kıyasla çok daha kötü bir performans sergilemektedir. AMB uzunca bir süredir mevduat faizini -0,25, politika faizini 0 seviyesinde tutmaktadır, yaşanan yüksek enflasyona rağmen ilk faiz artışını 21 Temmuzda 50 baz puan olarak yapmıştır. AMB'nin faiz artırımında bu kadar çekimser olma sebeplerinin, Avrupa'da borç yükü yüksek olan ülkeleri zor durumda bırakmamak ve resesyondan kaçmak olduğu düşünülmektedir.

Grafik 2'de görüleceği üzere ABD ve Euro Bölgesinin enflasyonu özellikle son aylarda birbirine yakın seviyelerde gerçekleşmiştir. Böylesine benzer bir enflasyonda uygulanan farklı faiz politikalarının sonucu doların değerlenmesi euronun değer kaybetmesi olmaktadır.

Grafik 2. 12 Aylık Euro Bölgesi ve ABD Enflasyonu

Kaynak: FED, AMB

2.2 AMB'nin Durumu

AMB'nin faiz artırımında geç kalma dışında yaptığı hatalar da vardır. Banka piyasa ile sağlıklı iletişim kuramayı piyasayı yönlendirememiştir. Ayrıca banka üyelerinin birbirlerinden bağımsız şekilde tutarsız, kopuk ve piyasaya güven vermeyen açıklamaları euroda olan değer kaybını hızlandırmıştır. Üyelerin bu tutumları sonucunda AMB başkanı Christine Lagarde açıklama yapmak zorunda kalmıştır. Lagarde, Mario Draghi'nin başkanlığı sonrası 2019 sonunda görevi devraldığı anda mutabakat inşa edeceği taahhüdünde bulunmuştur. Ancak tecrübeli isim, Euro Bölgesi'nde rekor enflasyonun ölçüldüğü dönemde bankanın duruşunun fazla yumuşak olduğunu düşünen şahinlerin görüş ayrılıkları ve içerde tartışılan konuların düzenli şekilde dışarı sızması nedeniyle ciddi sıkıntılar yaşamıştır. Bu sızıntılardan sonra Lagarde banka üyelerine, bankanın çoğunluğunun fikirlerini temsil eden görüşü savunmalarını ve kendi kişisel görüşlerini kendilerine saklamalarını söylemiştir. Yaşanan bu olay göstermektedir ki AMB kendi içinde de ciddi iletişim sorunları ve kopuklukları yaşamaktadır.

2.3 Enerji Krizi

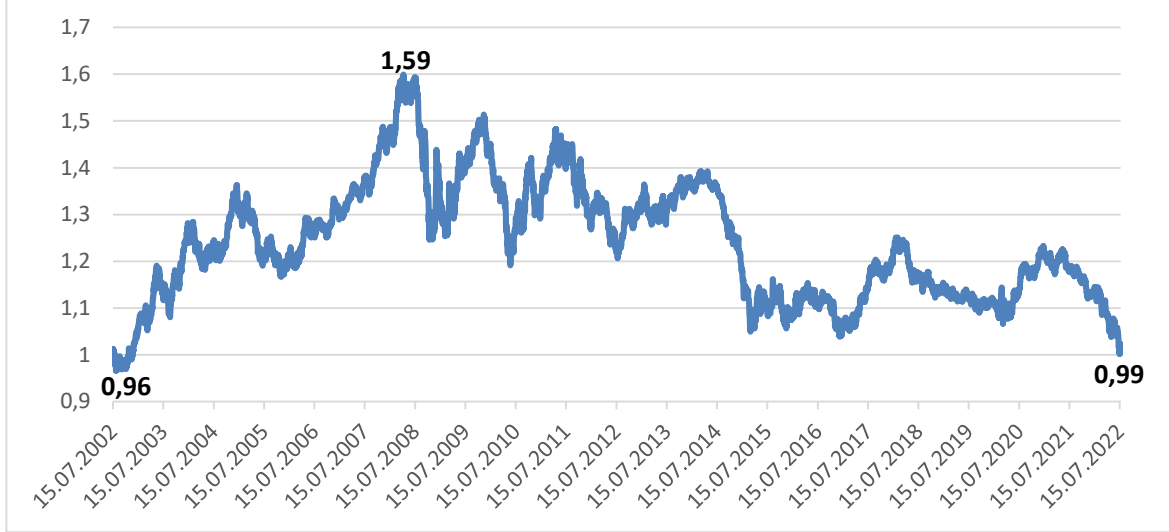
Euronun değer kaybetmesine sebep olan bir başka etken ise Rusya ile AB (Avrupa Birliği) arasında yaşanması muhtemel enerji krizinin fiyatlanmasıdır. AB, Rusya'nın enerji tedarikini kesme endişesi nedeniyle üye ülkelerin doğalgaz kullanımında gönüllü olarak %15'lik kesintiye gitmesini teklif etmeye hazırlanmaktadır. Konuyla ilgili bilgisi olan üç AB diplomatına göre, alınacak önlemler durumun kötüleşmesi ve gönüllü kısıtlamaların yetersiz kalması halinde uygulanması zorunlu başka önlemleri de içerecektir.

Rusya'dan AB'ye gaz sevkiyatını sağlayan Kuzey Akım Boru Hattı'nda bir takım riskler vardır. Avrupa Bütçe Komisyonu'ndan bir yetkilinin yaptığı açıklamaya göre komisyonun çalışmaları Rusya'nın Temmuz ayı başında bakım çalışmaları nedeniyle kapatılan Kuzey Akım Boru Hattı'ndan tam kapasite gaz akışını devam ettirmeyeceği varsayımları altında yapmaktadır. Bakım çalışmaları başlamadan önce boru hattı sadece %40'lık kapasite ile çalışmaktaydı. Rusya tarafından yapılan kesintiler, 12 üye ülkeyi etkilerken Almanya'nın doğalgaz alarm durumunu geçtiğimiz ay ikinci seviyeye getirmesine neden olmuştur. Komisyon belgelerine göre Rusya'dan 2022 Haziran ayında AB'ye gerçekleşen gaz akışı 2016-2021 yılları ortalamasının %30'undan azına denk gelmektedir. Konuyla ilgili bilgi sahibi diplomatlara göre hazırlanan düzenleme, arzda ciddi bir sıkıntı olması ya da talepte ani bir artış yaşanması durumunda Komisyona, Birliğin tamamında geçerli olacak bir acil durum ilan etmesine izin verecek bir yetki tanıyacak. Kaynaklar birçok üye ülkenin zorunlu kesintilere karşı çıktığı ve ulusal hükümetlerin acil durum planları olduğu ve AB zorunlu tutmasa da talebi azaltacaklarını vurgulamıştır. AB'nin bu kış enerji bağlamında yaşayacağı en büyük sorunun endüstriyel fırınlara ve güç jeneratörlerine yeterli doğalgaz sağlayamamak olacağı değerlendirilmektedir.

IMF (Uluslararası Para Fonu), Rusya'nın doğal gazı kesmesinin Avrupa ekonomilerini ciddi şekilde etkileyeceği konusunda uyarmıştır. Kurumdan yapılan açıklamada, gaz tedarikinin kısmi olarak kesilmesinin halihazırda Avrupa'nın ekonomik büyümesini etkilediğine işaret edilerek, tamamen kesilmesinin çok daha ciddi sonuçları olabileceği belirtilmiştir. Avrupa'nın en büyük enerji tedarikçisi olan Rusya'dan doğal gaz ihracatında kısmi bir kesinti yaşadığı kaydedilirken, tam kesinti olasılığının gaz kıtlığı, yüksek fiyatlar ve ekonomik etkileriyle ilgili endişeleri artırdığı belirtilmiştir. IMF, Rusya'nın doğal gaz arzını kesmesinin Orta ve Doğu Avrupa'daki bazı ülke ekonomileri için %6'ya varan oranda daralma riski taşıdığını duyurmuştur. Enerji krizinin Avrupa'da yaşanan yüksek enflasyonu ve beklenmekte olan resesyonu daha kötü bir duruma getireceği öngörülmektedir. Bunun sonucu olarak eurodaki değer kaybı hızlanmaktadır.

Grafik 3'ten görüleceği üzere euro son 20 yılın en düşük seviyesine yakın bir yere gelmiştir. Uzmanlara göre, AB'nin içinde bulunduğu sıkıntılı durum devam ederse euro/dolar paritesinin 0,95 seviyesine kadar gelme ihtimali vardır.

Grafik 3. 2002-2022 Yılları Arasında Euro-Dolar Paritesi

Kaynak: Macrotrends

3 EURONUN DEĞER KAYBETMESİNİN KAZANANLARI VE KAYBEDENLERİ

3.1 Dünya'da Kazananlar ve Kaybedenler

Euronun değer kaybının sonucu olarak kazananlar ve kaybedenler ortaya çıkmaktadır. Bunlar incelenirse şu şekilde olacaktır.

Kazananlar;

- Avrupa'daki Amerikalı turistler daha ucuz otel ve restoran faturaları ile karşılaşacaktır.
- ABD'de daha güçlü bir dolar, otomobilden bilgisayarlara, oyunculardan tıbbi ekipmanlara kadar ithal edilen mallarda daha düşük fiyatlar anlamına gelecek ve bu da ABD'deki enflasyonu ılımlı hale getirmeye yardımcı olacaktır.
- Zayıf euro, Avrupa ihracat mallarını ABD'de fiyat açısından daha rekabetçi hale getirecek ve Avrupa'daki ihracatçıların faydasına olacaktır.

Kaybedenler;

- Avrupa'da çok iş yapan Amerikan şirketleri, bu kazançları ABD'ye geri getirirlerse, elde edilen gelirin azaldığını göreceklerdir.
- ABD için önemli bir endişe, daha güçlü bir doların ABD yapımı ürünleri denizaşırı pazarlarda daha pahalı hale getirmesi, ticaret açığını genişletmesi ve ekonomik çıktıyı düşürerek ithal ürünlere ABD'de bir fiyat avantajı sağlamasıdır.
- Daha zayıf bir euro Avrupa Merkez Bankası için sıkıntı sebebidir, çünkü ithal mallar, özellikle de dolar cinsinden fiyatlanan petrol için daha yüksek fiyatlar anlamına gelmektedir.
- AMB enflasyonun tipik ilacı olan faiz oranlarını yükseltmeye hazırlanmaktadır, ancak daha yüksek oranlar ekonomik büyümeyi yavaşlatarak resesyona sebep olabilecektir.

3.2 Türkiye'nin Durumu

Euronun değer kaybı ülkemiz açısından olumsuzdur. İhracatın büyük kısmını AB'ye gerçekleştiren, hammadde ithalatını ise dolar üzerinden yapan birçok sektörde, parite kaynaklı kayıpların arttığı belirtilmektedir. Sadece otomotiv sektöründe söz konusu kaybın 2022'nin ilk 6 ayında 1 milyar doları bulduğu, ikinci yarıda da benzer oranda bir kaybın yaşanacağı dile getirilmektedir. İş insanları doların güçlenmesinin AB pazarındaki rekabetçiliği negatif etkileyeceğini belirtmişlerdir.

Geçen yıl euro cinsi gerçekleştirilen ihracat 103 milyar iken, dolar cinsi gerçekleştirilen ihracat 109 milyarı bulmuştur. Yani ihracatta iki para birimi açısından eşit bir dağılım söz konusudur. İthalata gelindiğinde ise durum dolar lehine değişmektedir. TÜİK rakamlarına göre 2021'in tamamında 271 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirilmiştir. Euro cinsi ithalat 79 milyar iken, dolar cinsi ithalat ise 176 milyarı aşmıştır. Oransal açıdan bu yılın ilk yarısında da benzer bir durum söz konusudur. Dolayısıyla dış ticaret yönüyle doların güçlenip euronun değer kaybetmesi, ihracatçı açısından önemli bir dezavantaj oluşturmaktadır. Çünkü maliyeti dolar üzerinden oluşan ihracatçı, daha düşük euro ile mal satmış olmaktadır. Bu da, 2022'de 250 milyar dolar hedefi bulunan ihracat için önemli kayıpların oluştuğu ve bu durumun da süreceği anlamına gelmektedir.

4 SONUÇ

AB ekonomisi çetin bir sınav vermektedir. Yüksek enflasyon, resesyon ihtimali ve Rusya-Ukrayna savaşı gibi sorunlar vardır. Enflasyonun yüksek olması faiz artırımını gerektirmekte ancak faiz artışlarının şiddetli bir resesyona sebep olma ihtimali vardır. Ayrıca faiz artışları yapıp resesyonun ortaya çıkmasından daha kötü ihtimal, faiz artışlarına rağmen -yüksek enerji fiyatlarından dolayı- enflasyonun düşmemesi ve stagflasyonun (durgunluk ve enflasyonun aynı anda yaşanması) ortaya çıkmasıdır. AMB'nin çekingen ve dağınık bir görüntü çizmesi ve FED'in agresif faiz artırımları olayları euro açısından daha kötü bir yere götürmektedir. AB'nin içinde bulunduğu bu riskli durumun ekonomik sonuçları yanında siyasi kargaşalara da sebep olabileceği değerlendirilmektedir. Bütün bu olayların sonucu yatırımcılar euroya olan ilgisini kaybetmekte ve euroda değer kaybı yaşanmaktadır.

5 KAYNAKÇA

- “AB’de Gaz Kullanımında Kesinti Planları Netleşiyor” - Bloomberg HT
<https://www.bloomberght.com/ab-den-gaz-talebinde-yuzde-15-kesinti-plani-2311038>
- “AMB/Villeroy: Euro’nun Enflasyona Etkilerini İzliyoruz” – Bloomberg HT
<https://www.bloomberght.com/ambvilleroy-euronun-enflasyona-etkilerini-izliyoruz-2310657>
- “Avrupa Merkez Bankası 11 Yıl Sonra Faiz Artırdı” – Bloomberg HT
<https://www.bloomberght.com/avrupa-merkez-bankasi-11-yil-sonra-faiz-artirdi-2311164>
- “Avrupa’da 50 Baz Puanlık Faiz Artışı Sesleri” - Bloomberg HT
<https://www.bloomberght.com/avrupa-da-50-baz-puanlik-faiz-artisi-sesleri-2310925>
- Cüneyt Başaran “Dolar-Euro Neden Ve Nasıl Eşitlendi?” – Habertürk
https://www.youtube.com/watch?v=oR80_F9cHGg
- “Euro Continues To Slide Toward Dollar Parity - And Could Fall Even Further” – CNBC
<https://www.cnbc.com/amp/2022/07/07/euro-continues-to-slide-toward-dollar-parity-and-could-fall-even-further.html>
- “Euro Reaches Parity Against The Dollar, Hits Its Lowest Level Against U.S. Currency Since December 2002” – CNBC
<https://www.cnbc.com/2022/07/12/euro-teeters-on-the-brink-of-parity-with-the-us-dollar-on-recession-fears.html>
- “Euro Ve Dolar’ın Eşitlenmesi Ne Anlama Geliyor, Etkileri Ne Olur?” – Euronews
<https://tr.euronews.com/2022/07/15/euro-dolar-paritesindeki-durum-ne-anlama-geliyor-euro-bolgesinde-neden-endise-hakim>
- “Euro/Dolar 1’in Altını Gördü” – Bloomberg HT
<https://www.bloomberght.com/eurodolar-1-in-altini-gordu-2310678>
- “Euro/Dolar Paritesi Neden Düşüyor?” – Investing
<https://tr.investing.com/news/forex-news/eurodolar-paritesi-neden-dusuyor-2327735>
- “Euro-Dolar Eşitliği” – Bloomberg HT – Bloomberg HT
<https://www.bloomberght.com/euro-dolar-esitligi-2310612>
- “Euro’s 20-Year Low Leaves ECB Facing Costly Choices” – Reuters
<https://www.reuters.com/markets/europe/euros-20-year-low-leaves-ecb-facing-costly-choices-2022-07-07/>
- “Gazprom, Avrupalı Birçok Büyük Müşterisine "Mücbir Sebep" Bildirdi” - Bloomberg HT
<https://www.bloomberght.com/gazprom-avrupali-bircok-buyuk-musterisine-mucbir-sebep-bildirdi-2310867>
- “IMF’den Avrupa’ya Rus Gazı Uyarısı!” – Habertürk
<https://www.haberturk.com/imf-den-avrupa-ya-rus-gazi-uyarisi-3478696-ekonomi>

- “İhracatçı Şimdi De Parite Kiskacında” - Dünya
<https://www.dunya.com/ekonomi/ihracatci-simdi-de-parite-kiskacinda-haberi-663808>
- “Lagarde, Krize Karşı Tahvil Aracında Anlaşma İçin Bastırıyor” - Bloomberg HT
<https://www.bloomberght.com/lagarde-krize-karsi-tahvil-aracinda-anlasma-icin-bastiriyor-2310943>
- “Lagarde'dan AMB Yetkililerine Sessizlik Çağrısı” – Bloomberg HT
<https://www.bloomberght.com/lagarde-dan-amb-yetkililerine-sessizlik-cagrisi-2304782>
- Murat Özsoy “Euro Dolar Paritesi Sürpriz Mi?” – Bigpara
https://bigpara.hurriyet.com.tr/bigpara-yazarlari/murat-ozsoy/eurodolar-paritesi-surpriz-mi_ID986584/
- “The Euro Is Nearing Parity With The Dollar: Here's What It Could Mean For Investors” – CNBC
<https://www.cnbc.com/amp/2022/05/19/euro-dollar-what-does-it-mean-for-investors-as-the-pair-nears-parity.html>
- “TOFAŞ CEO'su Eroldu: Euro/Dolar Eşitliği İhracat Açısından Olumsuz” - Bloomberg HT
<https://www.bloomberght.com/tofas-ceo-su-eroldu-eurodolar-esitligi-ihracat-acisindan-olumsuz-2311034>
- “What Happens When EUR/USD Breaks Parity?” – ING
<https://think.ing.com/articles/fx-what-happens-when-eur-usd-breaks-parity>
- “What Prompted Euro’s Loss Of Value And What’s Its Impact?” - Al Jazeera
<https://www.aljazeera.com/news/2022/7/13/what-prompted-euros-parity-with-us-dollar-and-whats-its-impact>
- “What's The Impact Of Euro Parity With The Dollar?” – Abc News
<https://abcnews.go.com/Business/wireStory/explainer-impact-euro-parity-dollar-86829324>
- “Why Is The Euro Doing So Badly Against The Dollar?” - The Guardian
<https://www.theguardian.com/business/2022/jul/12/fears-of-energy-crunch-dragging-down-euro-in-face-of-strong-dollar>
- “Why The Euro's Fall Below Parity Versus Dollar Matters” – Reuters
<https://www.reuters.com/markets/europe/why-euros-fall-below-parity-versus-dollar-matters-2022-07-13/>
<https://www.dunya.com/ekonomi/ihracatci-simdi-de-parite-kiskacinda-haberi-663808>